ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Сайдамадзода Ҳусноро дар мавзуи «Нақши ҷашну маросими миллӣ ҳамчун воситаи тарбияи ватандӯстии хонандагони синфҳои 9-11», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.05 - Назария, методика ва ташкили фаъолияти фарҳангӣ-иҷтимоӣ (13.00.05.03 - Педагогикаи иҷтимоӣ ва худшиносӣ) пешниҳод шудааст.

Мавзуи таҳқиқоти Сайдамадзода Ҳусноро ба яке аз масъалаҳои муҳими илми педагогика, яъне нақши ҷашну маросими миллӣ ҳамчун воситаи тарбияи ватандӯстии хонандагон бахшида шудааст. Дар шароити имрӯзаи ҷаҳонишавии босуръат, бӯҳрӯрди арзишҳо, зарурати бознигарии мазмун ва усулҳои тарбияи ватандӯстии хонандагон ба миён омадааст. Кори таҳқиқотии пешниҳодшуда бо назардошти шароити воқеии иҷтимоӣ ва тағйироти муосири фарҳангӣ ва сиёсӣ, аҳамияти назарраси илмӣ ва амалӣ пайдо мекунад.

Муаллиф ба омӯзиши масъала бо нигоҳи илмӣ, бо такя ба аснод ва ҳуҷҷатҳои расмии давлатӣ (Қонуни ҶТ «Дар бораи тарбияи ватандӯстии шаҳрвандон», «Дар бораи ҷавонон», Консепсияи миллии тарбия ва ғайра), инчунин бо ҷалби мероси илмии олимони гузаштаву муосир, назар андохта, масъалаи мазкурро таҳлил намудааст.

Кори таҳқиқотӣ дорои самтгирии инноватсионӣ, сохтори возеҳ, асосноккунии назариявӣ ва методологӣ, инчунин заминаи мустаҳками эмпирикӣ мебошад.

Муҳаққиқ дар натиҷаи омӯзиши мавзуи нақши ҷашну маросими миллӣ ҳамчун воситаи тарбияи ватандӯстии хонандагони синфҳои 9-11 *ихтилофҳои зеринро* ошкор намудааст:

- таҳлили инкишофи арзишҳои педагогии ҷашну маросими халқи тоҷик ҳамчун воситаи тарбияи ватандӯстии хонандагон;
- тавсифи арзишҳои педагогии ҷашну маросимҳое, ки сатҳи ташаккули тарбияи ватандӯстӣ-ахлоқии хонандагонро муайян мекунанд;
- ҷашну маросим ва расму оинҳои халқи тоҷик низ ҳамчун воситаи тарбияи ватандӯстии хонандагони синфҳои 9-11 ба қадри кофӣ омӯхта нашудааст;
- азхуд намудани меъёрҳои ахлоқии рафтори хонандагон ба воситаи афкори педагогии мутафаккирони тоҷику форс;
- усулҳои суннатии таъсиррасонии калонсолон ва пиронсолон ба ҳиссиёти ахлоқӣ, шуур ва рафтори хонандагон ҳанӯз ҳам суст омӯхта шудаанд.

Ҳамин зидиятҳои мазкур ва ташаккули донишҳои нав оид ба ҷустуҷӯ, дарёфт ва асосноксозии технологияи педагогии истифодаи нақши ҷашну маросими миллӣ ҳамчун воситаи тарбияи ватандӯстӣ дар ҷараёни таълиму тарбия, мусоидат намуда, боиси интихоби мавзуи мавриди таҳқиқ гардидааст.

Навгонии илмии таҳқиқот:

- ҳамаҷониба қонуниятҳои таърихию педагогии рушди фаъолияти ҷашну маросими миллӣ ҳамчун тарбияи ватандӯстӣ дар даврахои гуногун ҳамчун раванди мураккаби динамикӣ аниқ карда шуд;

- маводҳои таърихӣ-педагогӣ ва бадеӣ-педагогӣ, этнографӣ, этнологӣ, ки ҷанбаҳои тарбияи ватандӯстӣ тавассути ҷашну маросими миллӣ ва ташаккули шахсияти хонандагонро фаро нагирифта буд ё ба қадри кофӣ омӯхта нашуда буд, мавриди таҳлил қарор дода шуд;

- аҳамияти таърихии инкишоф ва интиқоли ҷашну маросими миллӣ ҳамчун воситаи тарбияи ватандӯстии хонандагон муайян карда шуд;

- имконоти гуногуни истифодаи ҷашну маросими миллӣ вобаста ба тарбияи ватандӯстӣ дар низоми ягонаи таҳсилот ошкор карда шудаанд;

- вазъи истифодаи ҷашну маросими миллӣ вобаста ба тарбияи ватандӯстии хонандагон дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва баланд бардоштани маданияти педагогии омӯзгорон таҳлил карда шуд;

- роҳҳои истифодаи оқилонаи унсурҳои миллӣ ва умумибашарии педагогикаи халқӣ бо назардошти хусусиятҳои миллии онҳо, падидаҳои нави иҷтимоию педагогии ҷомеа муайян карда шуд.

Аҳамияти амалии таҳқиқот аз илман асоснок намудани тарбияи ватандӯстии хонандагон тибқи назарияи илмӣ-педагогӣ ва татбиқ намудани мероси чандинасраи халқи тоҷик дар шакли ҷашну маросимҳо; ошкор намудани нақши ҷашну маросими миллӣ дар назария ва амалияи тарбияи ватандӯстии хонандагон; ҳангоми инъикоси ҷашну маросими миллӣ, ба назар гирифтани рафтор, ҳиссиёт ва таасуроти хонандагон; ҳангоми баррасии усулу воситаҳои анъанавии тарбияи ватандӯстӣ ба назар гирифтани даврахои гуногуни инкишофи шахсият, махсусан хусусиятҳои хонандагони синфҳои 9-11 муссисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ; асоснок намудани моҳияти ҷашну маросимҳое, ки дар муссисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ мавҷуд аст ва муайян намудани роҳҳои бартараф намудани камбудиҳо; инкишофи минбаъдаи назария ва амалияи тарбияи ватандӯстӣ ва такмил додани амалияи таъсири байниҳамдигарии мактабу ҷомеа иборат мебошад.

Таҳқиқот дар асоси усулҳои муосири илмӣ, аз ҷумла таҳлилҳои назариявӣ, пурсиш, мусоҳиба, мушоҳидаи педагогӣ, инчунин озмоишҳои таҷрибавӣ гузаронида шудааст. Сохтори марҳилавии кори илмӣ, ки дар се давраи пайдарпай амалӣ шудааст, нишон медиҳад, ки муҳаққиқ ба ҷараёни таҳқиқ бо тарзи тарҳрезишуда, бо истифода аз усулҳои мувофиқи илмӣ ва бо риояи мантику пайдарпайӣ муносибат намудааст.

Сохтори автореферат дар маҷмуъ бо меъёрҳои илмии КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқ буда, масъала ва ҳадафи таҳқиқ бо мантиқ ва пайдарпайӣ ифода ёфтааст. Забони баён то андозае илмӣ, равон ва муҳтавои мантиқии масъала равшан аст. Муаллиф дар баёни мавзуъ кӯшиш намудааст, ки истилоҳот ва категорияҳои калидии педагогикаро дар чаҳорчӯби таҳқиқоти худ тавсиф ва асоснок намояд,

ҳарчанд дар баъзе мавридҳо робитаи мантиқии байни ҷанбаҳои назариявӣ ва татбиқи амалӣ метавонад боз ҳам таҳвият ёбад.

- Кори илмӣ дорои ариши баланди илмӣ бошад ҳам, баъзе ғалатҳои имлоӣ грамматикӣ ва техникӣ мушоҳида мегардад ки ислоҳи онҳо зарур мебошад.

Автореферати диссертатсияи Сайдамадзода Ҳусноро бо риояи пурраи талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия гардида, дорои арзиши баланди илмӣ ва амалӣ мебошад. Мавзуи мавриди таҳқиқ дар заминаи воқеияти иҷтимоӣ, равандҳои муосири ҷомеа ва ҳуҷҷатҳои меъёрии соҳа мустаҳкам реша давонида, тадқиқот ба сатҳи назаррас ва пурбор расидааст.

Муаллиф бо роҳандозии тадқиқоти назариявию таҷрибавӣ ва таҳияи тавсияҳои методӣ исбот намудааст, ки арзишҳои миллӣ метавонанд воситаи муассири табия ва эҳсоси ватандӯстӣ гарданд.

Автореферати диссертатсия ба талаботи Қарори КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, муаллиф Сайдамадзода Ҳусноро сазовори додани дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.05 - Назария, методика ва ташкили фаъолияти фарҳангӣ-иҷтимоӣ (13.00.05.03 - Педагогикаи иҷтимоӣ ва худшиносӣ) мебошад.

Номзади илмҳои педагогӣ,
Мудири кафедраи назария ва методикаи
тарбияи томактабии факултети
психология ва таҳсилоти томактабии
МДТ "Донишгоҳи давлатии Хуҷанд
ба номи академик Бобоҷон Ғафуров" Собирова Н.С.

26.08.2025

Маълумот барои тамос: 735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Хуҷанд, гузаргоҳи Мавлонбеков 1. Телефон: (+992) 92 700 90 39.
E-mail: sobiri.n@mail.ru

Имзои Собирова Н.С.-ро тасдиқ мекунам.

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси МДТ "Донишгоҳи давлатии Хуҷанд
ба номи академик Бобоҷон Ғафуров" З.С.Сайдуллозода